

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3,
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egy szám ára 12 kr.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

VERES JÓZSEF.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 8 frt
Fél oldal . . . 4,
Negyed oldal . . . 2,
Ennél kisebb . . . 1,
Bélyeg külön 30 kr.

Nagyméltóságú Báró Bánffy Dezső m. kir. Miniszter Elnök úrhoz

kérvénye a magyarhoni ágost. hitv. evang. egyházegyetemnek az egyháznak adandó állami segély tárgyában.

Nagyméltóságú m. kir. miniszterelnök úr!

A magyarhoni ágost. hitv. evang. egyház egyetemének az 1896. évben egy tiszteletteljes kérvényt intézett Nagyméltóságodhoz, a melyben nyomasztó anyagi helyzetét és kulturális szükségleteit részletesen ismertetvén, Nagyméltóságodat, mint a magyar államkormány vezetőjét kérte, hogy a magyar törvényhozás elé törvényjavaslatot terjeszteni méltóztassék, a mely szerint a magyar ágost. hitv. evang. egyháznak eddig is nyújtott segély évi négyszázezer forint állandó segélyösszegre felemeltetnék.

Ezen tiszteletteljes kérvényünkre eddig választ nem kapván, a múlt évben tartott egyházi egyetemes közgyűlésünktől kapott utasításunkhoz képest, mely tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, méltóztassék az 1896. év január havában beadott kérvényünket érdemileg elintézni és a kormány határozatát velünk mielőbb közölni.

Miután azonban többször említett kérvényünkben felsorolt szükségleteink egyik pontját a lelkészi fizetések szabályozásának kérdése is és e tárgyban a Nagyméltóságú m. kir. vallásügyi miniszter úr a legközelebbi multban egy törvényjavaslatot terjesztett az országgyűlés elé, engedje meg Nagyméltóságod, hogy fent előterjesztett alázatos kérelmünk kapcsában ezen törvényjavaslatra észrevételeinket megtegyük.

A lelkészi jövedelem kiegészítéséről beterveztett törvényjavaslat az egyházi szükségleteknek csupán egy részletkérdésével foglalkozván, ezen törvényjavaslatot nem tekinthetjük azon ígéret beváltásának, melyet a magyar állami törvény-

hozás az 1848. évi XX. törvénycikkben a vallásfelekezetekkel szemben tett, s mely ígéretet azóta az ország kormányai különösen az egyházipolitikai törvények megalkotásakor és azután ismételve megerősítettek. — Nem kételkedünk abban, hogy a Nagyméltóságú Miniszterium sem tekinti ezen törvényjavaslatot ezen ígéret teljes beváltásának, de nem mulaszthatjuk el sajnálatunkat kifejezni a felett, hogy ezen felfogás a beterveztett törvényjavaslatnak sem szövegében, sem indoklásában eddig kifejezésre nem jutott és tekintettel arra, hogy egy ily természetű törvényjavaslatnak beterveztése sokakban azt a képtelnyt támasztotta, hogy a jelen törvényjavaslatban tervbe vett állami segélylyel az állam a vallásfelekezetek irányában fennálló összes kötelezettségeit, ha nem is egyszer s mindenkorra, de mindenesetre az évek hosszú sorára akarja leróni, már csak a kedélyek megnyugtatása végett ki kellett volna jelenteni a törvény szövegében:

1.) hogy ezzel a segélylyel az 1848. XX. törvénycikkben foglalt ígéret teljesen beváltva nincs.

2.) hogy az állam által a felekezeteknek eddig nyújtott segély a lelkészi jövedelem ezen kiegészítése mellett továbbra is fennmarad, sőt a mutatkozó szükséglethez mérten azontúl fokozatosan fejleszteni fog.

De nem az egyedüli aggályunk ez, melyet bennünk ezen törvényjavaslat benyújtása keltett, engedje meg tehát Nagyméltóságod, hogy azokat egyenként elmondjuk.

Alapvető hibája szerintünk ezen törvényjavaslatnak az, hogy az állami segélyt nem az egyháznak, hanem az egyes lelkészeknek akarja megadni, ezáltal sérti az egyház főhatóságainak jogkörét és fegyelmi hatalmát a lelkészek felett és közvetlen függésbe hozza őket az államhatalom

irányában. — Nem a jelenlegi államkormány iránti bizalmatlanság kelti föl bennünk ezen aggályt, de ezen függőség institutív megállapítása. — Hiszen a törvényjavaslat 3. szakasza szerint tisztán a vallás- és közoktatásügyi miniszter tetszésétől függ, a lelkészi jövedelmek kimutatása végett beszolgáltatott adatok figyelembe vétele, és a 9. szakasz szerint a miniszter még arra is fel van jogosítva a saját illetékes fegyelmi bírósága által felmentett paptól a jövedelem kiegészítését a felmentő ítélet daczára megvonni. Az a körülmény, hogy ilyen esetben a lelkész a közigazgatási bírósághoz fordulhat panaszszal, nem eléggé megnyugtató, mert az a szegény lelkész, a ki a létminimumért küzd, nem pereskedhetik hónapokon keresztül a miniszterrel a jövedelem kiegészítés jogosultsága felett és annak lehetősége sincs kizárva, hogy az esetleg hatalomra jutó oly kormányok, a kik nem fogják annyira szívükön hordani a protestáns egyház érdekeit, a lelkészek ezen függő helyzetével visszaélni és papjainknak lelki nyugalmát, a melyre pedig hivatásuk betöltésénél oly igen szükségük van, alaptalan és talán egyházellenes zaklatásokkal meg fogják zavarhatni.

A lelkészi hivatás lelkiismeretes betöltésének egyik alapföltétele az, hogy a lelkész mindenféle politikai kérdéstől és politikai irányú működéstől tartózkodjék. — Már pedig ha a lelkészt az állami kormányval szemben függőségi viszonyba hozzuk, alig fogjuk elkerülhetni azt, hogy a lelkész akarata ellenére is az állami politika kérdéseibe bele ne vonassék.

A törvényjavaslat ezen alapvető hibája beleütközik a protestáns egyházaknak évszázadokon át gyakorolt önkormányzati jogába is. Az a szempont, hogy a haza és nemzetellenes viselkedés ellenőrzésének szüksége teszi indokolttá az állami hatalom közvetlen beavatkozását, velünk protestánsokkal szemben nem jogosult, mert mi, különösen az ág. hitv. evangélikusok egyeteme, mindig a magyar haza és a magyar nemzetiség hű harcosai voltunk és a mi zsinati törvényünkbe lett iktatva az a szabály, a mely egyetlen egy felekezetnél sincs még, hogy a haza és magyar nemzet elleni izgatás kanoni vétséget képez.

Ilyen biztosíték mellett és azon nagy nyilvánosság mellett, melylyel összes egyházi ügyeinket kezeljük, velünk szemben valóban nem in-

dokolt az az eljárás, hogy autonomiánk megsértésével fegyelmi bíróságaink felmentő határozatát a miniszter — ki tévedhet is — félretehesse.

Ha más egyházfelekezetek szervezeti viszonyai nem nyújtanak elég biztosítékot arra, hogy a magyar haza és a magyar nemzetiség érdekei ezen felekezeteknél miniszteri ellenőrzés nélkül hagyassanak, ez csak arra jogosít fel, ott gyakorolni az ellenőrzést, a hol az szükséges, de nem teszi jogosulttá a protestáns egyházak önkormányzati jogának csorbitását, mert nem szabad felállítani szabályként a kivételes intézkedést ott, a hol az utóbbira szükség nincs és a hol a kivételes intézkedés a protestáns egyházak ősi palladiumát, az autonomiát ok nélkül sérti.

Nagy hibája a törvényjavaslatnak az is, hogy a katolikus lelkészek jövedelemkiegészítését egy külön útra tartja fenn. Ezen elkülönítés az 1848. XX. törvényczikkben lefektetett egyenlőségi és viszonyossági alapelvbe ütközik és válaszfalat emel a felekezetek közt.

Legnagyobb hibája azonban a törvényjavaslatnak az, hogy az 1848. XX. törvényczikkben kifejezett egyenlőségi és viszonyossági elv ellen vét és azért a legnagyobb mértékben igazságtalán. Távol legyen tőlünk kétségbe vonni azt, hogy a Nagyméltóságú m. kir. Miniszteriumot ezen törvényjavaslat beterjesztésénél más szempont, mint a vallásfelekezetek iránti egyenlő jó indulat vezette volna, ha a Miniszterium a törvényjavaslat által mégis épen a mi ág. hitv. szegény egyházunk érdekeit sérti, ez csupán a sajtószertű viszonyok méltatása mellőzésének és annak az alapvető hibának köszönhető, hogy a miniszterium égető szükségleteinknek 1896-ban beadott kérvényünkben előterjesztett sorozatából egyetlenegy szükségletet ragadott ki, mely nálunk nem oly nagy mérveket öltő szükséglet, mint más vallásfelekezeteknél.

A törvényjavaslat a kiegészítés elvét fogadta el a segélyezésnél. Annak adatik a kinek szükségas, és annyi adatik, a mennyi a törvényjavaslatban meghatározott célra szükséges. Miután pedig nekünk ág. hitv. evangélikusoknak csak 253 olyan egyházközségünk van, a hol a lelkész fizetése kiegészítésre szorul, a többi felekezetek pedig sokkal több ily egyházközséget mutatnak ki, vagyis más szóval, — mivel a többi vallásfelekezetek rosszabbul fizetik papjaikat, ők velünk szemben előnyben ré-

szesülnek és tekintet nélkül a lélekszámra, tekintet nélkül a népesség vagyoni erejére, valamenyien jóval nagyobb segély összeget kapnak a törvényjavaslat szerint, mint mink.

A törvényjavaslat 10. szakaszához irt részletes indoklásában felhozott számbeli adatok feleslegessé tesznek minden commentárt. — A lelkészeknek az állam által a jövedelem kiegészítéséhez adott összeg lenne a 800 frt minimumot alapul véve a törvényjavaslat szerint: a) az ev. reformátusoknál 438613 frt; b) a gör. keleti (szerb és román egyháznál) 938619 frt; c) Az unitárius egyháznál 38200 frt; d) az izraelitáknál 91136 frt; e) az ág. hitv. evangélikusoknál 71346 frt.

Miért van ez így? Mindenki ismeri szegénységünket, tudja, hogy mi éppen úgy, vagy talán még inkább szorulunk állami segélyre, mint a többi felekezetek, nem gazdagságunknak köszönhetjük tehát ezen megrövidülést, hogy mi, habár gyöngye erőnk túlfeszítésével és hiveink áldozatkészségének igénybevételével is, jobban dotáltuk papjainkat, mint a többi felekezetek és e miatt kénytelenek voltunk egyéb kulturális czéljainktól a legszükségesebbeket megvonni.

Valóban igazságtalan dolog lenne az most, midőn az 1848. XX. törvénycikkben foglalt ígretnek legalább részleges beváltásáról van szó, minket az államsegély kiosztásánál és törvénybe iktatásánál azért mintegy megbüntetni, mert lelkészeink megélhetéséről erőnkön túl is gondoskodtunk és mert a többi felekezetek erről annyira nem gondoskodtak? Jogos és méltányos-e, hogy azok a fillérek, a melyek mindnyájunk részéről, mint közterhek az államkincstárba befolyanak, oly egyenlőtlen arányban osztatnak ki, hogy mi a kiosztandó segély $\frac{1}{30}$ -ad részét sem kapjuk, holott lélekszám arányában mi a segélyezett felekezetek összes létszámának $\frac{1}{6}$ -od részét képezzük.

A törvényjavaslat, a mely a segély kiosztásánál ily eredményre jut, az igazságosság alapelvébe ütközik.

Szerintünk nem helyes, hogy a segélyezés kizárólag a jövedelem kiegészítésére alapittatik. 1896-ban beadott kérvényünkben felsoroltuk azon szükségleteinket, melyek fedezésére saját erőnkől nem vagyunk képesek, melyeknek kielégítését azonban, tekintettel különösen az egyházpolitikai törvények által előidézett változásokra, méltán az államhatalomtól várhatjuk. Többször hivatkozott

kérvényünk Nagyméltóságod előtt fekszik, nem bocsátkozunk tehát ismétlésekbe és annak tartalmára utalva, csak röviden jegyezzük meg, hogy csak az a segély felel meg az igazságosságnak és a 48-ik törvény szellemének, mely a különböző egyházakat a lélekszám arányában részelteti.

Ezek után kérjük Nagyméltóságodat és az egész Miniszteriumot, méltóztassanak ezen aláza-
tos előterjesztésünket meghallgatni és a lelkészi fizetések kiegészítéséről benyújtott törvényjavaslatra vonatkozólag felhozott aggályainknak figyelembe vételével az egyházaknak az állam által nyújtandó segély tárgyában az 1848. XX. törvénycikk szellemének megfelelőleg a bekezdésben hivatkozott kérvényünkhöz képest a törvényhozásnak a megfelelő előterjesztéseket megtenni.

Mély tisztelettel

Budapesten, 1898. évi február hó

A magyarhoni ág. hitv. evang. egyház egyetemé.

BR. PRÓNAY DEZSŐ
egyetemes felügyelő.

BALTIK FRIGYES
püspök, egyházi elnök.

SZTEHLO KORNÉL
egyet. egyházi ügyész.

Petőfi költészetének vallásos világnézete.

Ira és az 1897. nov. 27-diki „Protestáns Estén“ felolvasta:
Hörk József theol. akad. tanár.

(Folytatás.)

Azt mondtam fentebb, hogy valóban könynyekig megható, a mint Petőfi az isteni gondviselést rajzolja és hogy „Bolond Istók“ czimű elbeszélő költeménye, mint vallásferkölcsi tanítás is örökbecsű. Nos, — nézzük meg hát közelebről! (85—93. l.).

Bolond Istók elindul a városba; a pusztán utoléri a zápor s ő, bár nincs köpenye „kimondhatlan egykedvüleg,“ — nyugodtan áll s philosophál s

„Végre is a mérges felhő
Szégyent vallva távozzék,
S szívárványos lett, — talán az
Ifjú kedvtől, — az ég.“

„Jaj de messzebb még a város
A nap vége pedig már közei
És az út irtóztatón sáros.“

s azért elhatározza, hogy bár komor a tanya, zsi-
ványfészek is lehet, a mit lát, — bemegeyen. A
tanya szomoruan áll, — az enyészet lába rajta,
— oldaláról hull a vakolat; — kopott zsaluk
lógnak lefelé; az ajtó előtt egy életunt komon-
dor; hátul a cselédház oldalánál, egy öreg, mo-
gorva béres lézeng.

„Minden oly bús
Oly kedvtelen,
Mintha egy világnak
Atka volna itten.“

„És belépett s láta egy vénséges asszonyképet.“
A vén cseléd kiutasította. Ő nem tágitott s vitte
ügyét az úr elé. Hófejér aggastyán volt az úr;
úgy állt ott merően, mint egy sirkereszt, úgy állt,
mint egy egész temető. És az ifjú szólt illendő
szerénységgel: „nagyon utolért a zápor, engedel-
meddel fölmelegedném, megmaradnék itten éjsza-
kára.“ „Jól van!“ volt a kurta válasz. Több nem
kellett az ifjúnak s vidáman kezdett fecsegni a
vén anyónak, — úgy, hogy az néha még mo-
solygott is — és meghívá őt vacsorára az öreg.
A vacsora dús volt, — de az öreg bús, szótalan.
Az ifjú nem állhatta meg, „mert félhalál a hall-
gatás“ — és megszólította az öreget:

„Mondd, miről beszéljek?
Az agg (inkább szemével
Mint hangjával) ekkép válaszolt:
„Engemet már mi sem érdekel.“

„Óh, uram, ne mondd ezt — szólt az ifjú,
Isten ellen vétkezel vele, ...
Elzárkózni e dicső világtól,
A mely széppel jóval úgy tele! . . .“

De kitört az öregből a lelki fájdalom és keserűen
elpanaszlá, hogy soha boldog nem volt s csak
kinszenvedésekben volt része;

„Tél vala már ifjúságom,
Hát öreg koromnak,
Hát ennek még
Milyen nevet adjak?“

„Szerettem; szerelmem angyal volt,
Ott fönnszületett az égben,
S a gyalázat sarával megdobálva
Halt meg itt lenni, a földön, szeméten.“

„Hogyha mindent elbeszelnék,
Szived megrepedne.“

„Hosszú fájdalom rövid tartalma:
Sirban két jó gyermekem,

Még egy él és ez rossz ember
Es irántam idegen.“ . . . .

„En bevégzem számadásom
Az étellel,
Mit akarhat még velem, hogy
Nem ereszt el?“ . . .

„Átkozott légy élet,
Légy elátkozott,
A ki rabszolgádat
Ekkép kinezod!“ . . .

„Milyen áldás, ott lenni porladozni,
Elfeledni, hogy valánk,
Hogy ama nagy kinpadon szenvedtünk,
A melynek neve világ!“ — — — —

— — — — „És az ifjú szót emelni
Csak hosszú szünet múltán mere:“

„Szent előttem minden fájdalom
Kettősen szent az öreg szívé . . . . .
Nem akarlak bántani; bocsáss meg,
Ha beszédem lelked sértené.“

„Jó uram, te vétkezel,
Türed tehát a büntetést,
Mely ha nagy, — azért az, mert
Bűnöd is nagy: a kétségbeesés.“

„Ez a bűnök koronája,
Minthogy ez nem más,
Mint a legsötétebb
Isten tagadás.“

„A kétségbeesés pokoli hang,
A mely fölkiált az égre:
Nincs te benned isten, a kinek
Gondja volna az emberiséggel!“

„S méltó rá bizonynyal,
A ki ezt kimondja,
Róla, hogy kezét a
Jó isten levonja;

„Mert van a világnak atyja,
Van egy hü gondviselője,
Minden ember megláthatja,
A ki el nem fordul tőle.

„Csak ne légyünk türelmetlenek!
Néki sok a gyermeke,
Ne kívánjuk, hogy minket tegyen
Mindeneknek elibe.“

„Itt a törvény: „Várj sorodra,
Es nem vársz hiába;
Mint a nap a föld körül, úgy
Vándorol jósága.“

„S nincsen, a kit elkerülne,
Ha ma nem jött, eljön holnap . . . . .
Mig az ember boldog nem volt,
Addig meg nem halhat.“

S a boldogság soh' sem késő,
Es ez oly bűvszer, mitül
Essék csak egy csepp beléje.
Egy tenger megédesül. — — — —

„Még soká beszélt az ifjú
Es az arc mindig jobban figyelt”

s különösen az tetszett néki, mikor az ifjú egész
hittel, boldog bizalommal mondotta:

„Minél többet éhezem és fázom,
Annál több az örömem,
Mert annál szebb lesz jövődöm,
Minél rútabb jelenem.”

S midőn az ifjú másnap reggel búcsúzott tőle,
kérve-kérte:

„Ne búcsúzzunk még el,
Maradj vélelem itt.”

„Mondd el, a mit tennap mondtál,
Mondd még százszor el nekem,
Olyan jól esik azt hallanom,
S végre majd el is hiszem.”

Ugy-e itt maradsz barátom?
Szólt az ifjú: „Maradok!” . . . . .

. . . . . „Kinn azonban zaj van,
Kocsi érkezett.
Kocsi itt e pusztán!
Vajon ki lehet?”

Unokája jött meg az öregnek! Jött hozzá oltal-
mat keresni, mert atyja szívtelenül férjhez menni
készi; s nincs annak szíve, mert egy szívet ösz-
szetörni kész . . . . . S az öreg zokogva, könny-
hullatással borul unokája kebelére:

„Van tehát, ki engem is szeret!” — — — — —
. . . . . „Ifjú ember, hol vagy? nézz ide,
Ez az én kis unokám!” . . . . .

„Ifjú ember, addsa ide kezedet,
Mert hiszen te mondtad:
Mig az ember boldog nem volt,
Addig meg nem halhat.”

S ime:

„Él az isten s őrzi törvényét
Örködik az igazság felett.”

Megtagadta volt apját, — az öreget, — a fia;
— most, — hogy eljött leányát, — a menekü-
lőt, — nagyapja karjaiból kiragadni: megtagadta
apját a leánya — s az „összezúzva távozik.”

Most már a boldogság költözött be a haj-
lékba s az az öreg, a ki csak az imént azt mon-
dotta zordon — keserűn:

„Atkos, átkos a világon minden,
Egy van csak, mi áldást érdemel:
Az az egy kicsiny gödör, hová az
Élet minket nem kísérhet el.”

az az öreg — mondom — azzal tartóztatja az
újra távozni készülő ifjút:

„Láss boldogságomban is,
Hogyha láttad bánatom.”

És Bolond Istók rendrehozta a házat, s hiába
akart újra, meg újra távozni, mert az öreg ma-
rasztja,

„És hátáról a tarisznyát
Leveszi,
A leány meg kezéből a
Botot veszi ki.”

„Es azóta nyugszik
A tarisznya s bot,
Bolond Istók többé
El nem távozott.”

A virág beszélt az ifjak között és nemsokára —

„ . . . . . a templomból, mint
Feleség s férj jöttek.”

S a tanyára, a lakásba beköltözék a boldogság s
megszólat az öreg:

„Gyermekim, legyetek
Mindig ilyen boldogok . . . . .
Már én is tudom, mi a
Boldogság, — meghalhatok.”

„Nem szabad meghalnod!”

És a tanyának mécsvilága boldogokra vet-
hette fényét. Évek jöttek — évek mentek — és

„A tanyában, jó meleg szobában,
Pattogó szikrázó tűz körül
Az aggastyán, a férj, a menyecske
Es egy pár kis pajkos gyermek ül.”

„A menyecske fon dalol; nagyapja
A férje játszik a két fiúval,
Kinn süvit a tél viharja . . . . . ott benn
Perg a rokka s vigan zeng a dal . . . . .

Azt mondtuk fentebb, hogy mélyen meg-
rázza az embert az, a mit Petőfi az ítélet-
ről mond s a mit a feltámadásról hirdet.
Az ítéletről azt hirdeti: (Álmaimban gyak-
ran. 337.)

„Kérem istent, hogy ne ébresszen föl
Az ítéletkor sem engemet.”

mert (Nincs jogom, hogy 336.)

„Elsötétül a világ ilyenkor . . . .
Elsötétüi? — nem, — sőt meggyulad . . . .
Végítélet van . . . . az alkotó az
Angyalokkal trombitát fuvat.”

„Harsog az arkangyal trombitája . . . .
 Agyvelőm reng . . . . szerteszét szakad . . . .
 Mert reám így dörg le az ítélet:
 A te sorsod örök kárhozat!”

S a föld hatalmasainak, a királyoknak is odakiált
 Petőfi: (A királyokhoz. 560.)

„Majd halljátok a nagy ítéletszót
 Attól, a ki mindenkit bírál” . . . .

Azt kérdi a hibás férfiútól: (Adorján Boldizsár-
 hoz. 541.)

„Mivel felelsz majd, hogyha egykoron
 Az, a ki küldött, számadásra von?”

S elmondja s elmondhatja a bűnös leánnyal, a
 bűnös anyára: (Panyó Panni. 474.)

„Jaj nekem, de neked anyám,
 Te neked még inkább jaj ám!
 Téged számoltat meg isten,
 Mert miattad lettem ilyen!”

De jaj a „haramia csordának” is, a bűnös né-
 peknek is, a melyek a magyart ok nélkül bán-
 tották, — mert várhatják: (Új év napján. 1849.
 683.)

„Hogy majd az ítélet napon
 É bélyeg vádolód legyen,
 Vádolód az isten színe előtt,
 Es gyűjtsa rettentő haragra őt,
 Te ellened,
 Ki ránk veszett fogad fenéd!”

(Folyt. köv.)

Észrevételek

a tiszai kerületi nyugdíjintézet válsága elenyésztetése és alap-
 szabályainak módosítása tárgyában beterjesztett javaslatra.

Hogy a tiszai ker. nyugdíjintézeti válság el-
 enyésztesék, két terv merült fel. Az egyik a li-
 quidáció, a másik a tanárok és tanítók az inté-
 zetből kivétel nélküli kilépése. A nyugdíjintézeti
 nagy bizottság mind a kettőt elvetette, az elsőt
 azért, mert azt magok a tagok sem kívánták, a
 másikat azért, mert a tanárok és tanítók a fel-
 ajánlott végkielégítést el nem fogadván, ragasz-
 kodtak a régi — s tökéletesen igazuk volt —
 alapszabályokban biztosított jogaikhoz. — Ennek
 folytán a nyugdíjintézeti nagy bizottság egy javas-
 latot készített, a melynek alapján a nyugdíjintézeti
 bizottság f. é. febr. 3-án Poprádon tartott ülésé-

ből beterjesztette javaslatát, mely — a módosi-
 tott alapszabály-javaslat kíséretében — az espe-
 rességekhez és lelkészi hivatalokhoz leküldetett,
 a melyre nyilatkozni kell, s mely felett a f. é.
 ápril 14—15-ik napjain tartandó rendkívüli kerü-
 leti gyűlés fog határozni s dönteni.

Mielőtt e javaslatra szerény észrevételeimet
 megtenném, főbb pontjaiban ismertetem azt.

A javaslat szerint az 1892-ik évig belépett,
 tehát a régi tagok — lelkészek, tanárok, tanítók
 — az intézet kötelékében maradnak a régi alap-
 szabályokban megállapított jogok és köteleességek
 mellett. Új tagok a középiskolai tanárok és tani-
 tók nem lehetnek. Ellenben kötelezett s jogigé-
 nyes tagok az 1892-ik évtől, a belépési kényszer
 megnyert, működő, valamint ezentúl hivatalba lé-
 pendő lelkészek, theol. tanárok, főgymn. vallástá-
 nárok, vallástanítók, kántorok, püspök mellé al-
 kalmazott másodlelkészek, püspöki irodavezet-
 ők, missiói lelkészek, a lipői és árvai egyház-
 megyék azon lelkészei, vallástanítói és kántorai,
 kik a kikerekítés óta nyertek s később nyerend-
 nek a kerületben állást. Az eddigi négy vagyoni
 osztály az új tagokra nézve megszűnik, s úgy
 az 1892-ik év óta hivatalt nyert, működő, mint
 ezentúl hivatalba lépendő tagok kötelesek éven-
 ként 26 frt tagsági díjat vagy egykor s minden-
 korra 390 frtot fizetni. A fizetési kötelezettség
 legfeljebb 40 évig tart s a — 390 frtot 5 évi
 részletekben is lehet fizetni a hátralevőnek 5%
 kamatja mellett. — Az 1892-ik év óta hivatalt
 nyert és az új tagok nem léphetnek ki az intézet
 kötelékéből, de ha kerületen kívül vállalnak hiva-
 talt, azonnal megszűnnek az intézet tagjai lenni
 és az általok teljesített befizetési összegeik meg-
 térítésére jogigényt nem tarthatnak, — míg
 azok, kik 1886. után léptek be a nyugdíjinté-
 zetbe, tehát a régi tagok, ha más kerületben is
 vállalnak hivatalt, kilépésök esetén vissza kapják
 a befizetett összeg felét — kamat nélkül. A nyug-
 díj igény — munkaképtelenség esetén — szint-
 úgy mindegyikre nézve évi 200 frtban, — az
 özvegyi ellátási díj — az özvegyi fél év lejártá-
 val — évi 200 frtban, az árvák neveltetési
 díja atyjuk halála esetén, ha már anyjuk nincsen,
 ha egynél több van, évi 200 frtban, — ha csak
 egy árva van, évi 120 frtban állapítatik meg. Az
 egyházkerület az intézet segélyezésére egyelőre
 1500 frtot fizet évenként. Minden kerületbeli egy-
 ház évenként offert. tartani köteles.

Ez a javaslat s a módosított alapszabály javaslat főbb pontjaiban.

Indokolás hozzá csatolva nincs, pedig indokolás mellett, mely meggyőző vagy meg nem győző, könnyebben lehetne hozzá szólni. Különbözik is mindenféle javaslat a szerint nyer vagy veszít értékéből, a hogy jól vagy rosszul meg van okolva. Nekem, ki ugyan régi tagja vagyok a nyugdíjintézetnek és így jogaim és kötelességeim a régi alapszabályokban vannak megállapítva, de a régi tagok érdeke mellett tekintenünk kell az új tagok érdekeikre, mert hiszen testvérekről van szó, a kik csak úgy fogják érezni az idők mostohaságát, mint mi, a nyugdíjintézeti bizottsági s a módosított alapszabály javaslatra így is a következő észrevételeim vannak:

A javaslat szerint a nyugdíjintézetnek ezentúl, — ha ugyan a javaslat elfogadtatik — tulajdonképen — két alapszabálya lesz: a régi és az új — módosított, a mennyiben a régi tagok jogai és kötelességei a régi s az új tagoké az új, illetőleg módosított alapszabályokban vannak megállapítva s ugyanazon egy intézet tagjainak jogai és kötelességei egymástól nagyon különbözök. A javaslatban nem lehet észrevenni a régi és az új tagok közti jogegyenlőséget s annak elvét, sem a helyes arányt, mert a ki többet fizet, többet is vár; ellenben észre lehet venni az óriási válaszfalt a jog és fizetési kötelezettség tekintetében.

Míg ugyanis az első osztályú régi tagok évi 200 frt nyugdíjat, az özvegy szintén 200 frt ellátási díjat, egy árva is 200 frt neveltetési díjat húznak s fizetnek 300 frtot, addig az új tagok szintén 200 frtot, az özvegyek 200 frtot, több árva 200 frtot, egy árva 120 frtot kapnak, t. i. atyjuk halála esetén, ha már anyjuk nincsen, de fizetnek 390 frtot, vagy évenként 40 éven át per 26 frtjával 1040 frtot. — S míg továbbá a régi tagok, ha a tiszai kerületen kívül vállalnak hivatalt, a befizetett összegek felét visszakapják, addig az új tagok ilyen esetekben azonnal megszűnnek az intézet tagjai lenni s a befizetett összegek visszatérítésére igényt nem tarthatnak. — Hol van itt a jogegyenlőség, méltányosság és igazság?

Különbözik is az új tagok roppantul meg vannak terhelve. Egyszerre 390 frtot vagy 40 éven át évi 26 frtot, összesen 1040 frtot fizetni bizony nagy összeg és teher. És nem szabad felednünk, hogy az új tagok az egyet. nyugdíjintézetnek is kötelezett tagjai, a hova 60 frtot és szintén kö-

rülbelől 40 éven át évi 28 frtot, összesen 1180 frtot, a kerületivel együtt 2,220 frtot kell fizetniök. Ez egész tőke teher lesz, mely elviselhetlenül fog nehezedni a szegény tagok vállaira. Honnét fogjuk fizetni a szegény kezdők vagy éppen már a család apák? 400—600, mondjuk 800 frt évi nyomorúságos fizetésből nem igen fog telni, nem is fogják sokan a két intézetnek fizetendő 450 frt járulékot egyszerre kifizetni s ha nem, akkor ezt a terhet és az évi két rendbeli tagsági díjat 54 frtot nyögni fogják egész évben át. Igaz, hogy nyugdíjintézetünkre áldozni kell, de gondolni kell arra is, hogy élni is muszáj. A javaslaton, a mennyire lehet, változtatni, a tagokon pedig könnyíteni kell, legalább annyiban, hogy az új tagok legfeljebb 300 frtot, annyit, mint a régi első osztályúak, fizessenek, vagy évenként 19 frtot. Meg kell változtatni a javaslat azon intézkedését is, hogy a kerületen kívül hivatalt nyert új tagok megszűnnek az intézet tagjai lenni, vagy legalább kapják vissza a befizetett pénzt. Ha ők kötelesek az intézetbe belépni, az intézet is legyen köteles őket túrni vagy legalább a pénzt megtéríteni. Ez a méltányosság és igazság.

VITÉZ LAJOS.
ev. lelkész.

BELFÖLD.

Kényes kérdés. A „Szabad Sajtó“-ban azt kérdezi valaki a szerkesztőtől: vajjon Tisza L. gróf, ki nőtlen volt, 5000, vagy 10,000 frtot, vagy semmit sem hagyott az országos lelkészi nyugdíjalapra? Jó volna tudni, hogy egyrészt hálával gondoljon a lelkészi kar az elhunyra, kit a legnagyobb felekezeti méltóságra emelt, másrészt, hogy az ő nemes példája tündöklék világi uraink előtt és szolgáljon követésre. — A szerkesztő azt feleli a kényes kérdésre, hogy tudomása szerint az elhunyt főgondnok semmit sem hagyott sem a lelkészi nyugdíjintézetnek, sem a ref. egyháznak, — Mi is értsünk róla. Nálunk is nem egy emelkedik fel a mi választásaink alapján oly magasra, a hova érdemei nem emelték volna s vajmi ritkán viszonzózik — a lapokba kerülhető beszédeken kívül — jótékony alapítvánnyal, vagy hathatós, komoly pártolással a nekünk köszönhető dicsőséget. Az ezredévi ünnepélyes gyűlésen adományával milyen szép példát adott báró Prónai Dezső egyetemes felügyelőnk; azt hittük, hogy többi előkelő uraink

is lelkesülten követik vagyonuk mértéke szerint, — de nem követte egyetlen egy sem. Nevezetesebb alkalmakkor, székfoglaláskor ígéretekben gazdag beszéden kívül sokat mondana egy-egy alapítvány is, a milyeneket és a milyenek által az ősök sokat tettek.

A tiszai kerület apr. 14—15-én közgyűlést tart.

A gömöri egyházmegye márcz. 23-án Rozsnyón közgyűlést tart, az új tisztviselők ekkor elfoglalják helyüket: a lelkészek alkalmazásáról, a papi fizetések kiegészítéséről szóló javaslatot is tárgyalás alá veszi a közgyűlés.

Kajal kicsiny, de becsületes törekvésű gyülekezet filiája Felső-Szelinek. Volt már több derék levita tanítója, de a mostani Takács Sándor, valóságos apostol. A 200 lelket számláló kis gyülekezet templomépítésre eddig nem is gondolt és ime most határozattá lőn, hogy az Úrnak itt diszes hajléka lesz. Csömöz Miklós, nyugalm. selmeczi tanár, maga 500 frtot ajánlott a templomra, másik 500 frtot az iskolára, összesen 1000 forintot, a gyülekezeti tagok is 500 frtot. Hogy ne szégyenkezzék a kis evang. csapat a kajali sok-sok katolikus közt! Csömöz Miklóst pedig, a kajali mecénást, az isten éltesse!

A Baldácsyalap ügyvivőjének jelentése 1898-ra 78070 frt bevételt, 22723 frt kiadást irányoz elő, bevételi többlet tehát 55347 frt. (Az alap kezelési költségei között ezek a tételek fordulnak elő: A m. földhitelintézetnek a törzspénztár kezeléséért 200 frt, igazgatósági jegyző évi díja és irodai átalánya 700 frt, ügyvivő évi díja, lakbére és irodai átalánya 1890 frt, Szilágyi Sándor 1898. évi életjáradéka 1000 frt, alapítványi helyiség évi bére 400 frt, ügyvivői útköltségekre 600 frt, egyéb administratív előre nem látott költségekre 2400 frt.) Az egyházkerületek 3000 frt rendes, 500 frt rendkívüli illetményben részesülnek, de 1899-re már 3500 frt rendes, és 500 frt rendkívüli illetményre van kilátás.

A „Fenntartott téves nézetek“ aláírónak azon állítására, amelyet e lapot megelőző 9-ik számában a 104. lapon ekkép fejeznek ki: „Olvassa el bárki az egész új szövetséget, vajjon azon helyek között, amelyek Jézus halálának engesztelő jelentéséről szólnak, — pedig nagy az ily helyek száma, talál-e egyetlenegy, melyen az anti praepositio = helyett volna használva? Sohasem anti, hanem mindig peri vagy hyper-ért, miatt érdekében, javára,“ — van szerencsém becses figyelmüket felhívni Máté ev. 20, 28-ra Márk, 10, 45-re, ahol Jézus az ő életét lütron anti pollón-nak mondja Mt. 17, 27 értelmében. Symbolikus tanunkban is megvan a satisfactio vicaria tana.

rs.

Egyházközségi közgyűlés. A fővárosi ág. hitv. ev. gyülekezetek legrégebbike, a pesti né-

met egyház f. hó 6-án tartott rendes évi közgyűlését Hottelmann A. gondnok, mint felügyelőhelyettes és Schranz János lelkész együttes elnöklése mellett. Az előterjesztett évi jelentésből közöljük a következő adatokat: A gyülekezet öt év előtt elhunyt nagyérdemű lelkészének Dolleschal Sándor Edének diszes sirkövet állíttatott. Pénzügyi viszonyai, dacára hogy a zsinati törvények nagy terhet róttak ki a gyülekezetekre, kielégítő; a hívek önkéntes évi járulékaikat szépen felemelték. Összvagyon, ideértve a különféle célú alapítványokat is, 96714 frt és 38 krt tesz ki. Önkéntes évi járulékok czimén befolyt 2336 frt. A szegény-alap 1097 frt 53-ból áll; kamataiból 16 családot segélyeztek karácsonykor. A szegény konfirmandusok segélyezésére szánt Luther-alapítvány 4618 frt 82 krra rug; kamataiból 5 konfirmandust ruháztak fel teljesen. A jubileumi kiházasítási alap 652 frt 35 kr., a Schneider Zsuzsanna-féle kiházasítási alap 6294 frt 19 krból áll. A gyülekezet a pogány misszió szent ügyét is felkarolta és összesen 17 frt 4 krt küldött a lipcsei ev. luth. missziói egyletnek. Az egyház kebelében fennálló helyi gyámintézet 61 tagot számlált, 207 frt és 91 krt vett be és egy tanintézetet és egy gyülekezetet segélyezett. Anyakönyvi adatai a következők: született 205 gyermek, 103 fiú, 102 leány, konfirmáltatott 40 gyermek; az esketések száma 71, meghalt 182 személy, 107 férfi és 75 nő, úrvacscranál volt 1153, egyházunkba felvettek 5 róm. kath. és 3 izr. egyént, kitérésre jelentkezett 18. A gyűlés további folyamán jóváhagyták az évi számadásokat és a költségvetést. Esperességi követekül Dr. Elischer Gyula és Lampl Hugó presbytereket választották. A jägerndorfi ág. hitv. ev. leányegyház 50 drb templomépítési sorsjegyet küldött be, a melyeket a jelenlévők meg is vettek és így 25 frtot juttathatnak szegény, csupa katolikusok közt élő hitsorsosainknak. Ezzel az ülés véget ért. B. G. A.

Lelkész-választás. A kismányoki (Tolna m.) evang. egyházközség Genersich Tivadar hidegkúti esperesi káplánt választotta meg lelkészének.

A hegyaljai egyházmegyébe kebelezett csanadosi egyházközség Friedrich Zsigmond szeghegyi segédlelkészt választotta meg lelkész-tanítójának.

Márctius 15-ikét Pozsonyban egyetlen az akadémia (nem az ifjúsága, mely pulyasággal ez idén semmit sem csinál) templomi istentisztelettel üli meg. Jellemző!

Az ev. egyház küldöttsége a minisztereknél. A küldöttséget Radó Kálmán valóságos belső titkos tanácsos vezette és a küldöttség a következő tagokból állott: Baltik Frigyes, Sárkány Sámuel és Gyurácz Ferencz püspö-

kök, továbbá: Horváth Sándor ág. ev. lelkész, Laskari Gyula és Sztehlo Kornél dr.

Radó Kálmán élénken vázolta az egyház óhaját, kifejté, hogy ők igenis az államtól várják a segílyt, hanem azt a segílyt ne az egyes papoknak, hanem magának az egyháznak adja a kormány s legyen meg az egyháznak az a rendelkezési joga, hogy a lelkészek fizetésének javítására utalványozott és törvényileg meghatározandó összeget maga az egyházgyűlés saját belátása szerint ossza föl az arra szorult papság között.

Radó beszédében hangsulyozza, hogy ők nem az 1848. évi XX. törvénycikk szószerinti megvalósítását kívánják, mert ez az egyház szekularizációjára vezetne. Ők csupán csak azt kívánják, hogy a kormány az 1848-iki törvények szellemében járjon el.

Végül kéri a miniszterelnököt, hogy azokat az összegeket, melyeket eddig egyházi célokra kaptak, biztosítsa a kormány az evangélikus egyháznak továbbra is, még pedig egy — a kongruától teljesen függetlenül álló törvényben.

Bánffy miniszterelnök nagyon szívesen fogadta a küldöttséget. Szívesen tesz nekik szolgálóat, — úgymond — hiszen ő is protestáns, és biztosítja a memorandum átadóit, hogy a kormány a protestánsok autonómiáját megsérteni nem akarja. Tegnap minisztertársaival a kongrua kérdésben tanácskozott s kilátásba helyezi, hogy a kongrua javaslaton még egyes változásokat fognak eszközölni, hogy az egyházak szervezetének jobban megfeleljen. A külön egyházi célokra folyósítandó segíly törvénybe cikkelyezését illetőleg — azonban nem tehet ígéretet.

Másik tudósítás így szól: A magyarhoni ág. h. ev. egyetemes egyháznak Gyurácz, Baltik és Sárkány püspökökből, Laszkáry és Szentiványi Á. ker. felügyelőkből és másokból álló küldöttsége szentmártoni Radó Kálmán kerületi felügyelő vezetése alatt ma délután 4 órakor megjelent Bánffy Dezső báró miniszterelnöknél, hogy ismétlje az ág. h. ev. egyháznak már két évvel ezelőtt kifejezett kérelmét, mely szerint tekintettel a fokozott iskolai szükségletekre, az 1848. XX. t. cz. szellemében az állam részéről a protestáns egyház részére évenként megszavaztatni szokott dotáció emeltesék fel és hogy ez dotáció ne maradjon függő a változó kormányoktól, hanem törvény által biztosított. A küldöttség vezetője egyszerűen kifejezte az ág. h. ev. egyház aggályait a kongruaról előterjesztett törvényjavaslat néhány rendelkezésével szemben és egyebek közt megjegyezte, hogy az egyetemes felügyelő elvi ellentétes nézetére való hivatkozással magát a küldöttség vezetése alól felmenteni kérte. Bánffy

Dezső báró miniszterelnök válaszában sajnálkozását fejezte ki a felett, hogy az egyetemes felügyelő nem vett részt a küldöttségben, kijelentvén, hogy ő egyházi téren politikát nem űz és hogy, mint a küldöttség vezetőjét, politikai ellenfelét is szívesen fogadta volna. A kongrua törvényjavaslatra nézve a miniszterelnök kijelentette, hogy ezzel csak az azonnali szükségben kívánt a kormány segíteni, azonban e segítség által az állami dotáció nem fog csökkenni, sőt, ha az állam pénzügyi viszonyai megfogják engedni, még fokozatos támogatásban is fogja az állam az egyházakat részesíteni. A küldöttség a miniszterelnök válasza által teljesen kielégítve távozott.

A M. H. írja: úgy értesülünk, az evangélikus egyház legutóbbi gyűlésén egy kis konfliktusra adott alkalmat az a körülmény, hogy Prónay Dezső báró, egyetemes főfelügyelő nem akarta a mai deputációt Bánffy báró elé vezetni. Egy lap azzal a megjegyzéssel közli az esetet, hogy az egyetemes főfelügyelőnek „egy éni meggyőződése” tiltja, hogy a kormány és az egyház között a közvetítő szerepet vigye.

Egyik munkatársunknak alkalmá volt beszélni Prónay Dezső báróval, aki kijelentette, hogy ő nem perhorezkálja a kormányt, de a jelen esetben nem tartotta szükségesnek a memorandum személyes átadását, mert az 1848. évi XX. t. cz. világosan körülírja az állam által az egyháznak fizetendő segílyt s véleménye szerint nem forog fenn szükség arra nézve, hogy ezt a szubvencziót külön, személyesen kelljen a kormánnytól kérni.

Radó Kálmán vezetése alatt egy küldöttség tisztelt a vallás- és közoktatásügyi miniszternél és átnyújtotta azon memorandumnak másolatát, melyet az összkormányhoz intéztek. A küldöttség tagjai voltak: Laszkáry Gyula és Szentiványi Árpád ker. felügyelők, Baltik Frigyes és Sárkány Sámuel püspökök, Horváth Sándor lelkész és Sztehlo Kornél egyetemes egyházi ügyész. Radó beszédében utalt a memorandum tartalmára és különösen kiemelte, hogy mivel a lelkészi jövedelem kiegészítése címénél tekintettel arra, hogy ők már a lelkészi jövedelem kiegészítése iránt erejük megfeszítésével is intézkednek, aránylag csekély összeg jut: indokoltnak tartaná az egyházi alap dolácziójának felemelését.

Wlassics Gyula ezt az alkalmat felhasználta hosszabb nyilatkozatra, melyben a nyilvánosság terén felmerült csaknem minden kifogásra megette észrevételeit.

A miniszter körülbelül ezeket mondotta:

Öröme nek adott kifejezést, hogy közvetlenül érintkezhetik az ágostai hitv. evang. egyház küldöttségével s reménye van, hogy bizonyos félre-

értéseket sikerülni is fog eloszlatni. Mindenekelőtt kijelentette, hogy a törvényjavaslat tulajdonképpen az egyes egyházaknak azon sürgető kérelme alapján készült, hogy a csekélyebb javadalmazásu lelkészek segélyezésére a költségvetésben évenként felvett összegek nyújtása ne a változó kormánynak a felfogásától függjön, hanem törvényileg biztosítottak. Ennek az óhajnak kívánt megfelelni, midőn a törvényjavaslatot benyújtotta. Hivatkozott arra, hogy már állásából folyólag senki talán már több alkalommal ki nem fejtette azokat az alapelveket, a melyek alapján az állam és az egyházak közötti viszonyok rendezendők. Kifejtette, hogy a különféle egyházak különböző történelmi alapon fejlődve, különböző szálakkal vannak összekötve az állammal és ha arról lenne ma szó, hogy az állam és az egyházak közötti összes viszonyok törvényileg szabályoztassanak, elismeri, hogy az a nyers egyenlőség elvei szerint nem történhetnék. Ekkor lehetne erről szó, hogy különböző törvények oldják meg az egymástól különbözőleg fejlődött egyházaknak az államhoz való viszonyát. De a jelen törvényjavaslat keretében miről van szó? Ez alkalommal pusztán arra vállalkozott a kormány, hogy a lelkészek létminimumát biztosítsa. Ez a törvényjavaslat nem a lelkészek állásának és fizetésének rendezéséről szól, csupán azon akar segíteni, hogy egy meghatározott létminimumig kiegészítse a lelkészek jövedelmét. Ugyenegy kvalifikáció mellett pedig épen nem volna méltányos különböző mértéket alkalmazni.

A létminimum természete hozza tehát magával, hogy egy törvényben a kvalifikáció különbségéhez mérten egyenlő elvek szerint történik a megoldás. Határozott félreértése e törvényjavaslatnak az, mintha ezzel a költségvetésből a különböző czimeknél nyújtott egyházi segélyezés megszűnnék. Kijelentette, hogy megnyugtatóan kész a törvényjavaslatba felvenni oly intézkedést, mely e tekintetben minden kételyt kizár. Magától értetődik, hogy az állam a különböző vallásfelekezetek kulturális és egyházi szükségletei előtt ezek fejlődéséhez képest el nem zárkoznak.

Habár a kormány arra nem vállalkozik, hogy a felekezetek összes egyházi és iskolai szükségleteit az állam fedezze, mert ez a szekularizációra ha a többi egyházi alapok konfiskálására vezetne és ezt a kormány feltétlenül kizártnak kívánja tekinteni, de ez, mint helyesen jegyezte meg a küldöttség szónoka is, az egyházi autonómiák tökéletes megsemmisítése volna: mégis az 1848. XX. t. cz. 2. szakaszában lefektetett viszonyossági elv alapján a bevett vallásfelekezetek iskolai és kulturális szükségleteinek támogatásáról, istápolásáról gondoskodni köteles.

teinek támogatásáról, istápolásáról gondoskodni köteles.

Kiemelte, hogy hivatalos tudomása van arról, hogy az eddig kapott rendkívüli segélyből több lelkésznek jövedelmét már 800 forintig kiegészítették, gondoskodni kíván arról, hogy a jövedelem kiegészítés fokozatos végrehajtása meg ne akadályozza azt, hogy ezek jövőre is azonnal 800 forintig kiegészített jövedelemmel birjanak. Kiterjeszkedett a miniszter arra a kifogásra is, a melyet mint autonómiai sérelmet forgalomba hoztak, hogy a törvényjavaslat a kormány részére bizonyos discretionárius hatalmat biztosít és kiemelte, hogy hazafias egyházak sohasem jöhetnek abba a helyzetbe, hogy autonómiájukon a legcsekélyebb csorba is ejtessék, de viszont, lehetetlennek tartja, hogy az állam létalapját támadják meg hazafiatlan magatartásukkal. Reméli, hogy egyáltalában egy egyházzal szemben sem lesz e téren összeütközés, de ily intézkedés nélkül a törvényjavaslat törvényerőre emelését lehetségesnek nem tartja. Változó kormányok esetleges visszaélésére való hivatkozással ki kellene küszöbölni törvénytárunkból minden oly intézkedést, mely a parlament ellenőrzése mellett működő kormány erejének fokozására szolgál. Alkotmányos érzékű kultuszminiszter tárgyi ok nélkül sohasem fogja magát szembeállítani az autonóm felekezetek fegyelmi itéletével, mert a nyilvánosság hatalma is elsepri. Alkotmányon kívül álló kormányok pedig a törvényeket sem szokták tiszteletben tartani. A visszaélésekből vonható érveléssel legnemesebb és legmagasztosabb intézményeinket is ki kellene küszöbölni törvénytárunkból.

Még több részletkérdést is megérintett a miniszter, amelyekben bizonyos módosításokat helyezett kilátásba és amelyek megnyugtatóan hatottak a küldöttség tagjaira.

Radó Kálmán köszönetet is mondott újra a miniszternek, hogy oly behatóan nyilatkozott a kérdésről és a törvényjavaslat egyes részleteiről is a szükséges fölvilágosításokat megadta.

IRODALOM.

Dunántúli protestáns lap. „Vagy-vagy! Vagy elismeri a vallás miniszter az egyházkerületnek új egyházalakítási jogkörét, vagy nem. Ha elismeri — pedig kötelessége elismerni — akkor kötelessége a törvény intenciója szerint kiegészíteni minden rászoruló lelkészi állás jövedelmét, ha pedig nem, úgy ezen jogkör tiszte-

leiben tartásának érvényt kell szereznünk. A mi a törvényjavaslat 15. §. második kikezdését illeti, én nem azt mondom, hogy némi aggodalmat kelt, hanem, hogy az ellen az ev. ref. egyházhatóság-nak egyértelemmel fel kell szólalni. Még ama szerencsétlen 1859. évi szeptemberi pátens 2. §-a sem merete a vallás miniszter részére követelni, hogy: jogában álljon a felekezeti főhatóságot felhívni valamely hitközség önállóságának megszüntetésére. Sok, nagyon sok kellemetlenség és bajtól lesz megóva ref. egyházunk, ha ilyen árt nem adunk a lelkészi jövedelem kiegészítéseért. A mi pedig az egyház bajának főforrását t. i. a hívek óriási teherviselését illeti, azon nem fog enyhíteni a törvényjavaslat semmit.

Az állam ime ki fogja egészíteni a esekély lelkészi fizetéseket 800 frtra 10 év alatt; de meghagyja a mostani alapot. A nép tehát húzni fogja az igát tovább, a melynek terhe addig is elviselhetetlen, már ezer és ezer általánosan ismert ok miatt, és fizeti tovább is a lelkésznek az ocsut, mert egyebet nem adhat. A 800 frt minimum így megleendő, de csak papiroson, — a népnél pedig a bizalmatlanság nőttön nő, ha látja, hogy lelkészén ime az állam segít, ha tapasztalja, hogy itt minden kiáltás meghallgattatik, minden panasz orvoslást nyer, csak rajta nincs a ki segítsen, csak az ő nyomorúságának keresztjét nem akarja senki sem emelni. Hogy aztán azon néhány forint könyöradomány, a mi az államkincstárból a prot. papság kopott erszényébe hull, fölér-e a szeretetnek meglazulásával és a bizalom elvesztésével, nem tudom, de azt tudom és világosan látom, ha majd e javaslat törvénynyé lesz, azon napon egy szép reménnyel szegényebbek és egy nagy csalódással gazdagabbak leszünk. Egyáltalában nincs okunk tehát az örömrre, hanem van arra, hogy kérjünk és zörgessünk tovább, hogy ne csak a lelkész, de a nép is szabaduljon türhetlen nyomorától. Az állami adózás terén halljuk, minő hangosan követelik a progressiv adók behozatalát, mint olyat, a mely a mai nyomorból megváltás lenne. S ha ez így van, pedig így van, mennyivel szükségesebb a régi egyházi adózás teljes megszüntetése után a cultur-adók behozatala egyedül igazságos volta és magas erkölcsi értékénél fogva is. — Régóta toldozunk foldozunk már, pazarolván ilyen meddő munkákra a drága időt és annyi rengeteg erőt. A radikális bajok radikális orvoslást követelnek. A haza mindegyik polgára egyik vagy másik felekezethez tartozik, igazságos dolog azért, hogy vagyoni viszonyai szerint jövedelmének bizonyos %-ját hitfelekezeti célokra az állampénztárba tizesse. Az államban pedig a különböző hitfelekezetek lelkészei, miután egyenlő alapon egy czélt kell hogy szolgáljon mindegyik, jövedelmeik tekintetében egyenlő elbírálás alá essenek.“

Budapesti Napló. „Megvan immár a kongrua, testet öltött az az ige, amely a különböző hitfelekezetek papjainak fizetésük szabályozását ígérte. Azzal a törvényjavaslattal, amelyet Wlassics miniszter a képviselőház elé terjesztett, le van róva az utolsója is azoknak a tartozásoknak, amelyeket az egyházpolitika kontrahált. Ami jövedelmet az állam a reformok révén megvont a lelkészekről, azért kárpótlást nyújt nekik most a kongruában. A katolikus kongrua végleges rendezése az autonómiának marad ugyan feladata, de addig is, nehogy hátrányosabb legyen a katolikus papok helyzete az egyéb felekezetek lelkészeinél, az állam nekik is ugyanannyit juttat a maga kincstárából. A többi felekezetre nézve a szabályozás végleges: a jövedelem kiegészítettik évi 800 forintra a kvalifikált és 400 forintra a nem kvalifikált lelkészek számára. Ezzel biztosítva van a lelkészeknek olyan jövedelmi minimuma, amely gondmentes életet még mindig nem tesz ugyan lehetővé, de amely az eddigi állapotához képest a papság nagy részére nézve határozott javulást jelent. A nemzetiségi egyházak papságának szorgos felügyeletére ezentúl az államkormányzatnak meglesz a joga is, meg a hatalma is. Elvárjuk, hogy a kellő körültekintést és a kellő szigort fogja e jog s e hatalom gyakorlatában kifejteni.“

Kirchliche Blätter az erdélyi szászok egyházi közlönye legutóbbi számában közli a nem katolikus lelkészek fizetésének rendezéséről benyújtott törvényjavaslatot, a melyet a következő megjegyzésekkel vezet be: „A magyar evang. és ref. egyházak legtöbb közlönye most közli a törvényjavaslat szövegét s fentartja magának a jogot, hogy a törvényjavaslatot bővebben tárgyalhassa. Ezek tehát mind azon föltevésből indulnak ki, hogy a javaslatnak a képviselőházban való tárgyalása nem áll oly közel, hogy a leginkább érdekeltektől megvonná a nyilatkozhatás lehetőségét. És valóban képzelhetetlen is, hogy a kormány, a mely a kath. egyházzal a kongruára vonatkozólag évek óta tárgyalásokat folytat s még tovább is folytatni akar, nem adná meg a nem katolikus egyházaknak a lehetőségét arra, hogy nyilatkozhassanak. Olyan körülmények között a legsúlyosabb nehezítés el sem is maradna, ha az autonómiát oly mélyen érintő ügy ilyen módon tárgyalhatnék. Mert ha egyikhez vagy amához az egyházhoz tartozó személyiségeknek volt is alkalmuk a javaslatba belepillantani és a felől nyilatkozni, ez semmi esetre sem tekinthető az egyház nyilatkozatának, mert a javaslat általánosan csak most lett ismeretessé. Azt az idő veszteséget, mely az egyház nyilatkozatának bevárásából származhatnék, bizonyára nagyon ellensúlyozná az az el nem maradható érzelem, hogy a törvényjavaslatnak czélja nem a humanitás, mint inkább

az, hogy a minlenkori kormány hatalmát gyarapítsa s a nem katolikus egyházak és ezek lelkészei ellen kivételes állanrendőri intézkedéseket állapítson meg.“

ÜZENETEK.

B. J. A földadó bevénnyt sziveskedjék nyugtató gyanánt használni; azt nem tehetem, hogy az előfizetésekről még nyugtatványokat is küldjek; magam vagyok a lapnál minden; nem tarthatok kiadói hivatali személyzetet, hogy az irást győznék! — **K. S.** Köszönöm. — **Sz. D.** Köszönöm a beszédekért, de csak később olvashatom el. — **H. J.** A „szemtanu“ miért nem maga vállalja a felelősséget? Közvetített felelősség mellett egyoldalú felfogásról tanuszkodó, élesen támadó cikket nem adhatok ki, hiszen éppen abban az esperességben tagadta meg valaki minap olyan nyilatkozatát, amit a közgyűlésen nyilvánosan mondott! Mennyivel inkább nem akadna ura a nyilatkozatnak, ha nevét még én sem tudnám. Aki igazat ír: neve alatt is megírhatja!

Pályázat.

A tót-pelsőczy ág. hitv. ev. anyaegyház

kántor-organistái

állása sürgősen betöltendő lévén, felkérem mindazokat, a kik azt elnyerni óhajtják: miszerint kellően felszerelt folyamodványukat alólirotthoz április hó 15-ig küldjék be.

Kötelessége: organakisérettel vezetni az éneket isteni tisztelet, úrvacsora-osztás és esketésnél; végezni a temetések kántori részét; tanítani az előírott sz. énekekre a helybeli állami iskola ev. vallású növendékeit valamennyi osztályban s ellátni egy egyházi jegyző összes teendőit.

Fizetése: készpénzben 412 frt. Rozs 14.60 hectoliter. Búza 4.60 hectoliter. Offertorium: karácsony, húsvét és pünkösöd II-ik ünnepén. Gyónópénz $\frac{1}{6}$ része, melyért a szükséges ostyát szolgáltatja. Szabadlakás a mellette elterülő kert használatával.

Kelt Tót-Pelsőczön (Zólyom m.) 1898. évi márczius 14-én.

7. 3—1

Kuzma Adolf
ev. lelkész.

Orosházán nyomtatott Veres Lajos gyorssajtóján.

Pályázat.

A pozsonyi ág. hitv. evang. államilag segélyezett lyceumnál a jövő 1898.—1899. tanévvel a

történeti tanszék

betöltendő, melyvel a történet mint főtárgy mellett még a latin- vagy német nyelvből való képesítés van összekötve. — A rendes tanár jövedelme: 1200 frt törzsfizetés, mely 1400 frtra, illetőleg 1600 frtra emelkedik. 300 frt lakbér és öt 100 frtos ötödéves korpótlék. — A másutt rendes tanári minőségben töltött szolgálati évek a korpótlékokba beszámíttatnak. Továbbá a másutt kiténően bevált pályázóknak, kik szolgálati éveik száma szerint magasabb fizetési osztályba való besorozásra igényt tarthatnak — az egyházközség a nagyobb fizetést megadja. **Csak ág. hitv. evang. vallású egyének vétetnek figyelembe.** A megválasztott rendes tanár az országos tanári nyugdíjintézetnek jogosított és kötelezett tagja. Azon esetre, ha az állami nyugdíj törvény nem a teljes utolsó fizetést biztosítaná nyugdíjképen, a hiányt a lyceumi tanárok nyugdíjalapja fogja pótolni. — Az utazási és szállítási költségeket az egyházközség fedezi. — A megválasztott rendes, esetleg helyettes tanár, kinek évi fizetése 800 frt, lakbérére 200 frt, állását f. é. augusztus hó 25-én tartozik elfoglalni. — A pályázat határideje f. é. április hó 10-e. — A pályázók a pozsonyi ág. hitv. evang. egyházközséghez címzett és keresztlevéllel, végzett tanulmányaikat, tanári képesítésüket, eddigi szolgálatukat, egészségi állapotukat igazoló bizonyítványokkal felszerelt folyamodványukat a pozsonyi ág. hitv. ev. lyceum igazgatóságához küldjék be.

Kelt Pozsonyban, 1898. február hó 6-án.

Günther M. Vilmos Zorkóczy Samu
kir. tanácsos, felügyelő. 3—2 igazgató.

PÁLYÁZAT.

Segédlelkészt keresek, ki a **német** és **magyar** nyelvet bírja. — Évi dija — ellátáson kívül — **150** frt. Helyét **azonnal** elfoglalhatja. —
Mezőberény, (Békésmegye) 1898. márczius 12-én.

6 2—1 **DAX GYÖRGY**
ev. lelkész.